

Hercegovini. Danas arheologija u zemljama Jugoistočne Evrope ide krupnim koracima ka dometima arheologije velikih evropskih centara.

Ova studija predstavlja značajan doprinos sagledavanju razvoja arheološke misli kroz vrijeme, jer je njena tematika bila prilično zanemarena u zemljama bivše Jugoslavije. Predstavljene su nacionalne arheologije u punom infrastrukturnom i konceptualnom smislu, koje su sačuvale brojne vlastite specifičnosti u nekadašnjoj jugoslovenskoj federaciji. U knjizi je dat veoma temeljit osvrt s više aspekata, koje može poznavati samo autor i naučnik sa ovih prostora, jer je sintetizovao spoznaje geopolitičkih prilika, različite domete arheologije s obzirom na kolonijalni i postkolonijalni period, sociološke i mnoge druge aspekte.

AZRA SARIĆ

Rajko Bratož, *Med Italijo in Ilirikom: Slovenski prostor in njegovo sosedstvo v pozni antiki, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Zveza zgodovinskih društev Slovenije (Zbirka zgodovinskega časopisa 46), Slovenska akademija znanosti in umetnosti (Dela I. razreda Slovenske akademije znanosti in umetnosti 39), Ljubljana, 2014, 685 str.*

Iz pera Rajka Bratoža, istaknutog akademika Slovenske akademije znanosti i umjetnosti (SAZU), te redovnog profesora na Odsjeku za zgodovinu historiju Filozofskog fakulteta Univerzitetu u Ljubljani, izašla je monografija koja po prvi put sintetizira historiju slovenskog prostora i njenog susjedstva

u periodu kasne antike. Knjiga je kako se u uvodu ističe nastala u sklopu istraživačkog projekta "Slovenska zgodovina" koji je u svoj okvir obuhvatio i antičko razdoblje. Period o kojem je riječ u ovom djelu obuhvata vremenski raspon od skoro četiri stotine godina, preciznije od pojave vojnih careva 235. godine, pa sve do kraja VI i početka VII stoljeća. Glavni fokus u monografiji je usredotočen na analizu ogromnog broja literarnih izvora koji se tiču zadane tematike, a zajedno s njima u obzir su uzeti ključni epigrafski i numizmatički nalazi.

Djelo Rajka Bratoža se može podijeliti na tri glavne cjeline. U uvodu (7. – 10. str.), autor pored glavnih razloga za nastajanje ove knjige, iznosi kraći prikaz najvažnijih radova iz historiografije koji su se bavili ovim prostorom u periodu kasne antike. Centralni dio sinteze zauzima deset poglavlja (11. – 582. str.) koji pružaju sveobuhvatnu analizu dotičnog prostora u vremenu kada se dešavaju krupne historijske promjene. Može se primijetiti da je i ovaj glavni dio knjige ustvari podijeljen na dva segmenta: prvi koji obrađuje historiju slovenskog prostora i njegove okoline u kontekstu postojeće rimske države i drugi koji podrazumijeva prisutnost barbarskih naroda, kao i kasnije bizantske prevlasti na ovom teritoriju do dolaska Slavena. Naglasak u oba dijela je na vojno – političkoj historiji, s tim da se na kraju kako jedne, tako i druge tematske cjeline nalazi poglavlje o crkvenoj organizaciji na području koje danas zauzima Slovenija.

Prema tome, prvi dio monografije u sebi sadrži pet poglavlja koji obrađuje period od početka krize III stoljeća, odnosno pojave vojnih careva koja počinje sa 235. godinom, a završava sa smrću Odoakra i dolaskom Ostrogota u Italiju 493. godine. Poglavlja su koncipirana ovim redom: *Prehod v obdobje*

pozne antike: slovenski prostor s soselstvom v obdobju vojaških cesarjev (11. – 52. str.), *Obdobje cesarjev Dioklecijana in Konstantina* (53. – 113. str.), *Od Konstantinove smrti do konca Teodozijeve vlade* (115. – 186. str.), *Od Teodozijeve smrti do konca Odoakrove vladavine* (187. – 240. str.), *Začetki kršćanstva in njegov razvoj do zgodnjeg 5. st.* (241. – 307. str.). Drugi segment je također hronološki baziran i obrađuje razdoblje od poznog IV do kraja VI, odnosno početka VII st., s tim da se poglavlje o prisutnosti barbarskih naroda na slovenskom prostoru, kao i u Iliriku (pretežno panonskim provincijama), vremenski preklapa sa posljednjim stoljećem postojanja Zapadnog rimskog carstva koje je bilo glavna tema četvrtog naslova. Ipak, za razliku od njega, problematika u ovom dijelu je potpuno drugačija što je autoru omogućilo da isti period analizira iz suprotnog ugla gledišta, pa je samim time vješto uspio da izbjegne repetitivnost u naraciji. Ovaj uslovno rečeno drugi dio knjige je strukturiran prema sljedećim poglavljima: *Navzočnost barbarskih skupina od poznega 4. do poznega 5. st.* (309. – 369. str.), *Država Vzhodnih Gotov* (371. – 443. str.), *Od prevlade Bizanca do prihoda Slovanov* (445. – 503. str.), *Razvoj cerkvene organizacije od srede 5. do konca 6. st.* (505. – 567. str.). Posljednji, deseti naslov (*Zaton organizacijskih oblik preostalega romanskega prebivalstva in konec antične dobe*, 569. – 582. str.) obrađuje nestanak organizacijskih oblika kod preostalog romanskog stanovništva, kao i konačni završetak antičkog perioda na ovom podneblju. Poslije centralnog dijela monografije, u sklopu cjeline *Viri in literatura* (583. – 638. str.) nalazi se popis kratica (*Okrajšave za izdaje virov, leksikalne priručnike in monografske serije*, 583. – 584. str.), korištenih izvora (*Literarni in listinski viri z okrajšavami*, 585. – 593. str.), kao i literature (*Literatura*, 593. – 637.

str.), te nazivi i paginacije historijskih karti i drugih ilustracija u djelu (*Seznam historičnih kart in drugih ilustracij*, 638. str.). Slijedi sažetak (*Summary*, 639. – 652. str.) u kojem je prvo iznesena struktura monografije, nakon čega su veoma koncizno prikazani najvažniji zaključci iz svakog od deset poglavlja centralnog dijela sinteze. Na samom kraju se donosi opširan indeks osoba (*Osebno kazalo*, 653. – 668. str.) i mjesta (*Krajevno kazalo*, 669. – 685. str.), na osnovu čega se čitalac veoma jednostavno može snaći u moru informacija koje ova knjiga nudi.

U konačnici, mora se naglasiti ogromna vrijednost koju je djelo Rajka Bratoža doprinijelo nauci i poznavanju najranije historije ne samo slovenskog prostora nego i njene šire okoline. Autor je za izradu knjige koristio pisane izvore najnovijih svjetskih izdanja, a isto vrijedi i za literaturu u kojoj se nalaze rezultati istraživanja do kojih se došlo posljednjih godina, što samom djelu daje na još većem značaju. Bez uzimanja u obzir rezultata do kojih se došlo u ovom iscrpnom naučno – istraživačkom radu teško je zamisliti pisanje bilo kojeg segmenta historije zapadnog Balkana za razdoblje koje obuhvata vremenski raspon između III – VII stoljeća.

EDIN VELETOVAC

Domagoj Tončinić, *Spomenici VII. legije na području rimske provincije Dalmacije, Arheološki muzej u Splitu, Split, 2011, 229 str.*

U periodu kada se umanjuje broj historijskih istraživanja i izdavanja publikacija posvećenih istima, od velikog je značaja izdavanje jedne monografije. Ovo djelo predstavlja izniman značaj za istraživanje antičke